

Svepelektronmikroskopi

Svepelektronmikroskopi (SEM) är en analysmetod som kan användas inom flera områden:

- inomhusmiljö
- fiberanalys
- produktkontroll av bl a läkemedel och elektronik
- bildokumentation
- partikelbundna störningar i produktion

Ett elektronmikroskop kan användas som ett förstoringsglas; man kan se partiklar och texturer som inte kan uppfattas med optisk mikroskopi (se t ex bilderna på häggpollen till vänster).

Genom att utrusta elektronmikroskopet med en energidispersiv detektor (EDS) öppnas nya möjligheter att samla information i den mikroskopiska världen. En energidispersiv detektor ger kemisk information om partiklarna. Detta kan användas t ex för att undersöka vad olika ytbeläggningar består av. Ibland räcker det med en översiktlig analys av en yt-

beläggning, i andra fall vill man ta reda på sammansättningen av enskilda partiklar.

SEM-teknik med EDS är lämplig att använda för karakteriseringen av små luftburna partiklar eller partiklar som förekommer som föroreningar i luft eller som utfällning i vatten eller på material. Vid partikelanalys av vätskeprov brukar vätskan kunna filtreras bort, medan fasta prover kan kräva en mer omfattande provberedning. En fördel med SEM-teknik är att endast en liten provmängd behövs för analyserna.

Häggpollen, 200x

Häggpollen, 2000x

Analyspaket med SEM

Specialanalyser

För produktkontroll av t ex läkemedel och elektronik, kontakta laboratoriet.

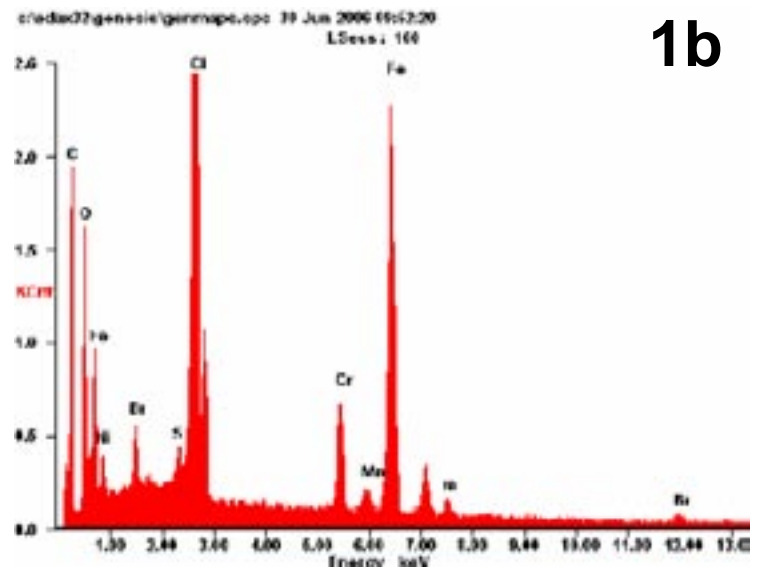
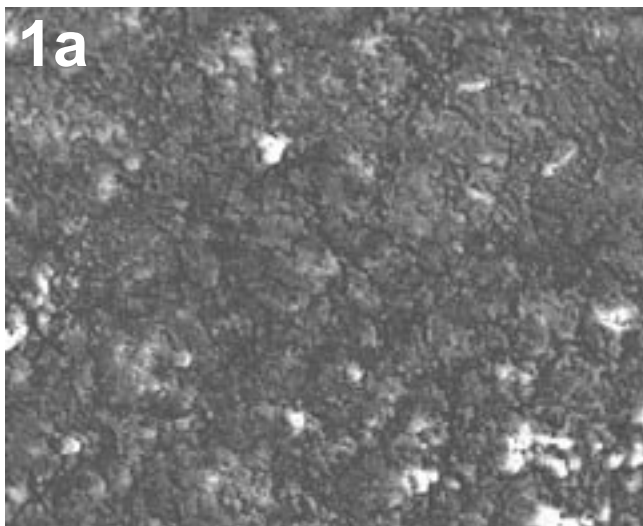
Asbestanalys

A-2a	Asbestfiberräkning och -identifiering på filterprov	1475 kr
A-2b	Asbestanalys av damm på tejp	1070 kr
A-2c	Asbestfiberbestämning, halvkvantitativ i materialprov	3500 kr

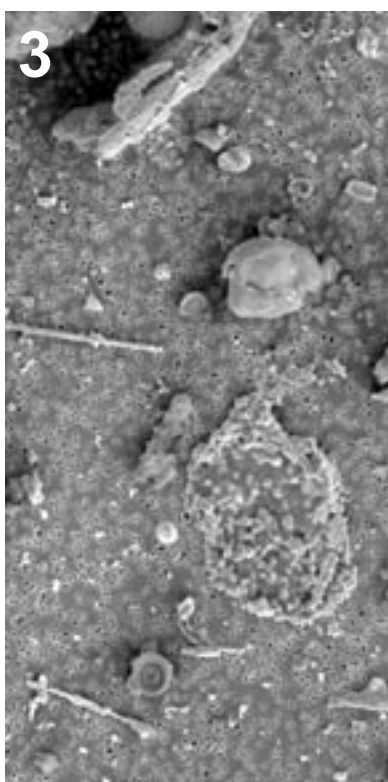
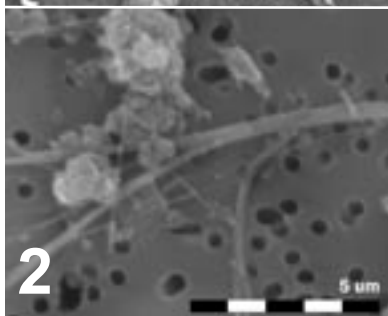
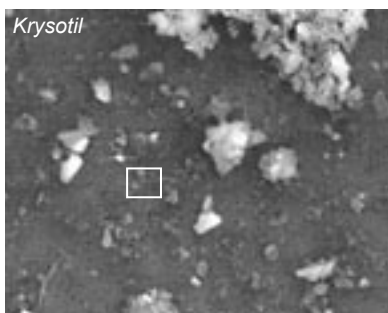
Partikelanalys

A-3	Mögel- och sporhaltsbestämning på filterprov	1400 kr
A-4a	Partikelbestämning, kvantitativ på filterprov (halt, storlek och typ)	2750 kr
A-4b	Partikelbestämning, kvalitativ på materialprov eller på tejp (identifiering av olika partikeltyper)	1800 kr
A-4c	Partikelstorleksfördelning	2450 kr
A-4e	Halvkvantitativ analys med SEM/EDS	1200 kr

Kontaktperson: Elke Hålenius (elke.halenius@analytica.se), tel: 08-5277 5200.

1b

Analys av ytbeläggning

Bild 1a visar en ytbeläggning i 100x förstoring. Diagrammet 1b visar förekomst av av olika ämnen på ytan.

Fiberanalys med SEM möjliggör identifiering av olika typer av fibrer. Skärpta regler för arbetsmiljöövervakning (AFS 2004:10) gör det viktigt att kunna identifiera asbest och keramiska fibrer i material. Bild 2 visar krysotilasbest vid 1000x resp. 10000x förstoring.

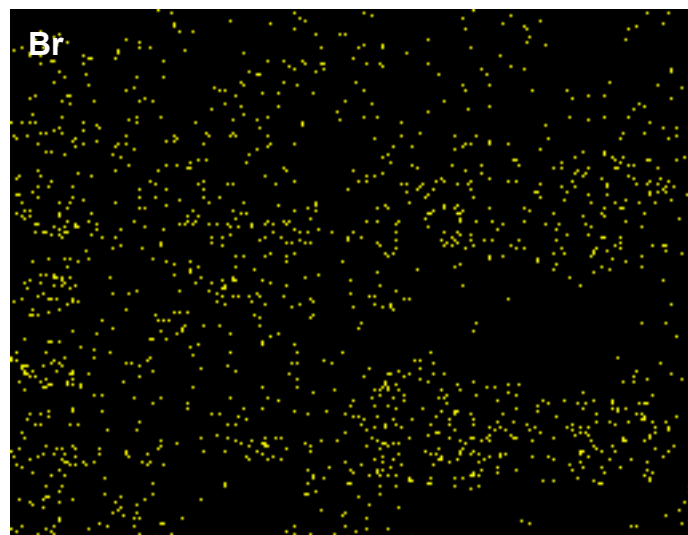
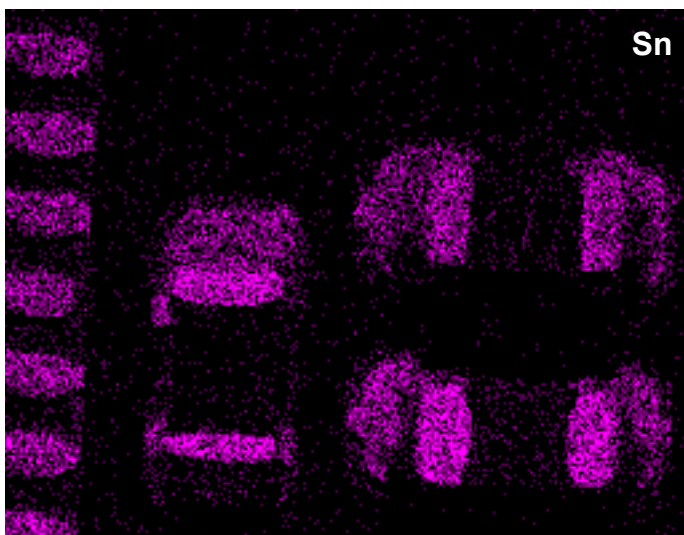
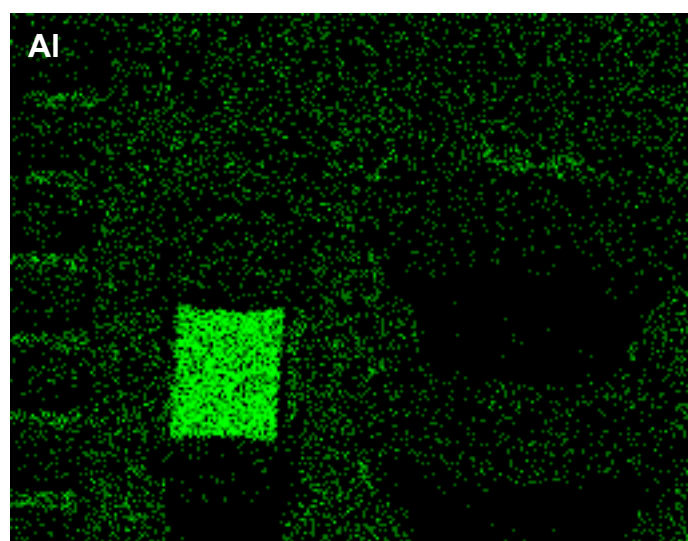
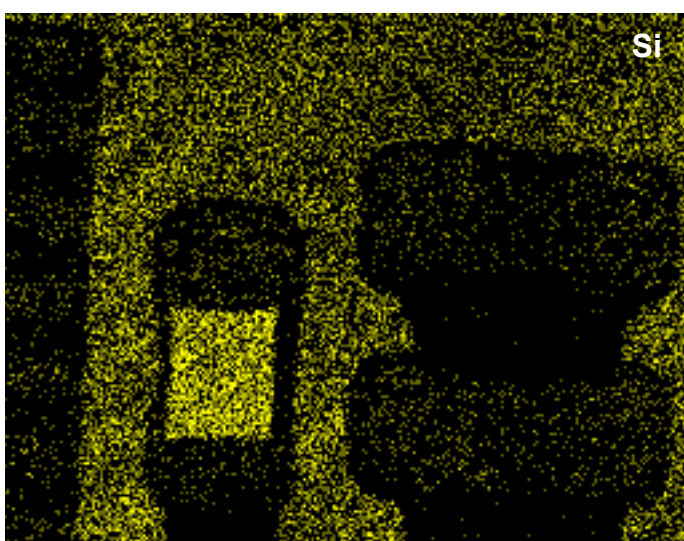
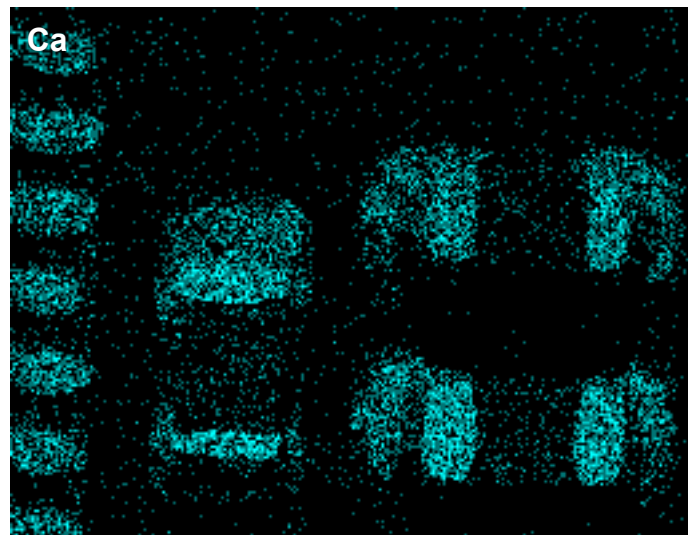
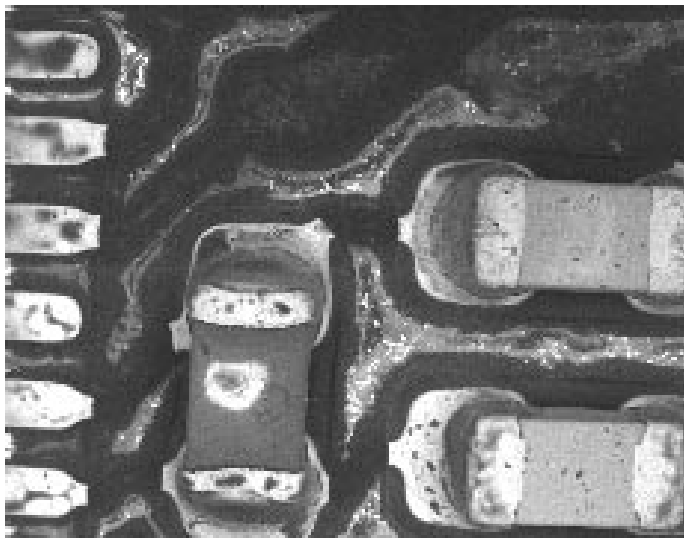
Övervakning av produktionsprocesser

SEM kan med fördel användas för att studera föroreningar från felande produktionsprocesser. Inom farmaceutisk och kemisk produktion har flertalet utredningar gjorts för att identifiera okända partiklar i slutprodukten. Partiklarna kan sedan härledas till ett specifikt steg i produktionen. Tekniken har visat sig vara mycket snabb och effektiv för att generera svar på ofta komplexa frågeställningar.

Partiklar i luftrengöringsfilter

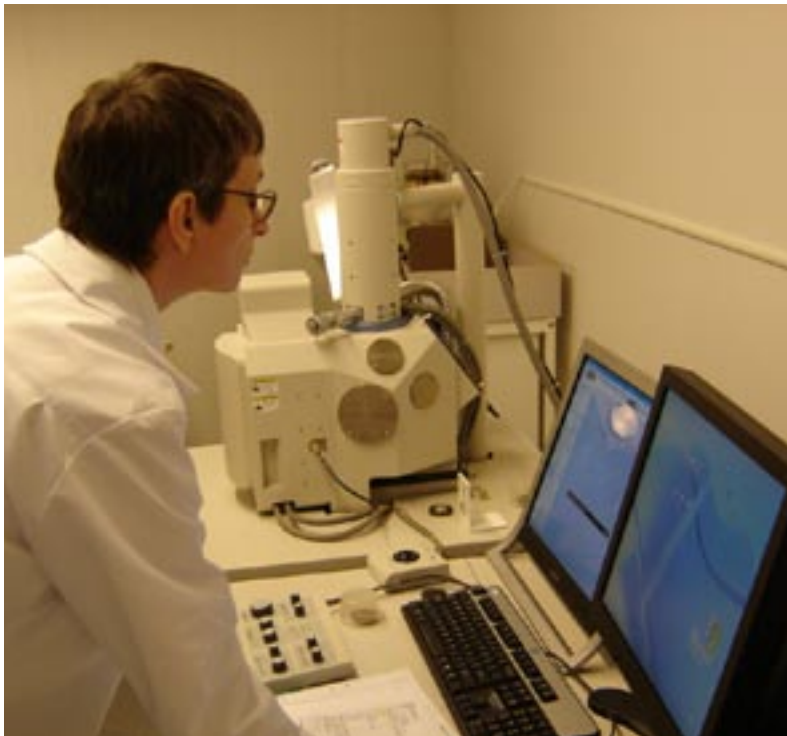
Bild 3 visar partiklar som fastnat i ett luftrengöringsfilter. Både biologiska partiklar och fibrer finns på filtret. Många partiklar är mindre än en μm. Så små partiklar i inomhusluft kan påverka människors hälsa. Filterporerna på bilden är 0.4 μm i diameter. Kemisk analys är ett hjälpmedel vid identifieringen av källor till luftburna partiklar. ICP-teknik ger mycket noggrann information om i vilka halter olika grundämnen förekommer, men säger inget om i vilka föreningar de sitter. Med SEM kan man bestämma den kemiska sammansättningen på partikelnivå.

Kemisk sammansättning av kretskort

Fördelningsbilderna ovan visar hur vissa element endast förekommer i vissa komponenter. Aluminium förekommer endast tillsammans med kisel, medan kisel dessutom förekommer i plasten. Brom finns inte anrikad i någon komponent, utan förekommer i den underliggande plasten eller i limmet. Tenn och kalcium är anrikade i vissa delar av komponenterna.

Fakta om Analyticas mikroskop

Hitachi S3400N utrustat med

- **SE-detektor för högvakuum**
(standarddetektor)
- **SE-detektor för lågvakuum**
(används för prover som är känsliga för vakuum, t ex biologiska prover som sporer och trä, vars celler deformeras vid vakuum)
- **BSE-detektor (backscatter)**
(används för att skilja mellan tunga och lätta element på en yta)
- **EDS analysystem (EDAX Genesis)**
(energidispersiv detektor; används för identifiering och kvantifiering av element)

Kontakta oss:

Kundtjänst Luleå:

Aurorum 10
977 75 Luleå

Tel: 0920-28 99 00
Fax: 0920-28 99 40
e-post: lule@analytica.se

Kundtjänst Täby

Box 511
183 25 Täby

Tel: 08-5277 5200
Fax: 08-768 34 23
e-post: taby@analytica.se

Kundtjänst Göteborg

Gullbergs Strandgata 36A
411 04 Göteborg

Tel: 031-15 08 00
Fax: 031-15 45 21
e-post: goteborg@analytica.se

Kundtjänst Oslo

Hoffsveien 1
N-0275 Oslo, Norge

Tel: +47 22 13 18 00
Fax: +47 22 52 51 77
e-post: oslo@analytica.se

Kundtjänst Köpenhamn

Jagtvej 115E
DK-2200 Copenhagen N,
Danmark

Tel: +45 35 85 64 00
Fax: +45 35 81 55 83
e-post: cph@analytica.se

